

СРПСКА ПОЕЗИЈА У РУМУНИЈИ И ЊЕНИ ОДНОСИ СА МОДЕРНОМ ПОЕЗИЈОМ У СРБИЈИ, ПОНАСОБ СА ПОЕЗИЈОМ ВАСКА ПОПЕ²

Васко Попа је у својој поезији спојио традицију и савременост и тако створио радикалну промену у српској послератној поезији. Поетски израз са њим добија сасвим ново значење.

Не чуди онда да је такав „Универзитет“ излио светлост свог света на стваралаштво српских песника у Румунији и румунских у Србији. Васко Попа је поштовао и створио вредности као ретко ко од савремених српских песника. Тако је он био и остао „универзитет“ генерацијама.

Након што је поставио темеље модерној поезији, односно српској авангарди, Васко Попа је постао значајан за српску послератну поезију у Румунији, док не науче да ходају, после свих немира и угњетавања 50-их година.

Током 70-их година били смо оптужени да смо „превише чврсти, као што је Васко Попа“. Најбоље нам је ишла школа игре, које су почеле добијати, по други пут у српској поезији, име и славу у свету.

Чини се да је српском песнику (и српским песницима) увек тешко код куће, независно од тога да ли тај дом зовемо Београдом, Новим Садом или Темишваром.

Кључне речи: поезија, универзитет, Срби у Румунији, Васко Попа, традиција, авангарда, постмодернизам.

Протоком година Васко Попа је постао институција. Гојко Тешић се сећа: „Био је мој први, прави и једини професор историје модерне српске, европске књижевности – чаробњак језика чије су ми се лекције, предавања, беседе, разговори о модерној поетској традицији, о поетском радикализму (авангарди) неизбрисиво урезали у памћење. Васко Попа је био једини вредан, истински универзитет књижевности”.

Небеском је нити језика повезао традицију и модерно, учинивши најрадикалнији заокрет у српској послератној поезији, осмисливши песничком изразу нове садржаје и смислове.

¹ slavomirgvozdencovi@yahoо.com

² Ово је одломак из истоименог опширнијег рада о српској послератној поезији у Румунији: Гојко Тешић, *Књижевне новине*, Универзитет Васко Попа, Београд, 15.09/1994, стр. 1.

Није онда чудно то што је један такав „Универзитет” делић своје светлости просуо и на стваралаштво српских песника у Румунији и румунских у Србији. Практично нема ниједне генерације српских песника у Румунији коју није, на један или други начин, дотакла „сенка” те светлости. Васко Попа је створио нову песничку концепцију, на којој смо се и у Темишвару (и околини) учили и сами.

Али се до (или пре) „Универзитета Васко Попа” поставља питање које су и какве књижевне (и културне) школе имали Срби у Араду, Темишвару, Великом Семиклушу, у Румунији уопште.

Јер историја Срба на овим просторима, дакле и култура, јесу старе много векова.

„У румунском Банату је од старине било Срба у мањем или већем броју.

Трагови првих насеља воде из VII века после Христа. При насељавању наших старих на Балканском полуострву, један део је остао у крајевима с ове стране Дунава - у Банату.

Сеобе Срба у Банат уопште и румунски Банат посебице, почињу у већим масама после битке на Марици (1371) и на Косову (1389). Већ 1404. добили су у Ковину, преко од Смедерева, повластице од краља Жигмунда”³, бележи о Србима у Румунији Прота Слободан Костић.

Тако је историја Срба у Румунији крцата значајним догађајима, од животне важности по српски живаљ, традицијом и културом. Имплицитно и књижевном заоставштином. Културни, књижевни и токови српске штампе у Румунији, од Темишвара до Букурешта, били су од самих почетака у тесној вези са матицом, најчешће се међусобно прожимајући.

„Оснивање Матице српске, 1826. године у Пешти, имало је непрочењив значај за национални препород српског народа у целини (...)

У првим деценијама постојања и рада Матице српске, централна личност био је Сава Текелија (...)

Највећи добротвори Матице српске потицали су са темишварског и арадског подручја”⁴, опомиње нас Љубивоје Церовић.

У оваквој атмосфери, у том периоду, покрећу се српски часописи, оснива се књижевно друштво у Темишвару. „У времену када је оснивање Матице српске, 1826. године у Пешти, снажно усталасало стваралачке снаге Срба на културну акцију, у Темишвару се 1827. године појавио „Банатски алманах“⁵. Покренуо га је Димитрије Тирол, родом из Чакова, где је рођен и Доситеј Обрадовић, илуминиста, први министар просвете у Србији. Тирол

³ Прота Слободан Костић, *Срби у румунском Банату*, Штампарија „Дојна”, Темишвар, 1940, стр. V.

⁴ Др Љубивоје Церовић, *Срби у Румунији*, Мисао, Нови Сад, 1991, стр. 113.

⁵ Ibidem, стр. 114.

је у „Банатском алманаху” подржавао језичке и правописне реформе Вука Караџића. „Тирол је преко страница часописа преносио мишљења словенске културне јавности о историјској мисији Вука Караџића”⁶, каже у својим истраживањима Љ. Церовић и додаје: „У време излажења Банатског алманаха, Тирол је у Темишвару основао 1828. године Друштво љубитеља књижевства србског”⁷.

Тирол је затим у Србији наставио просветитељски рад. У Београду је штампао значајно дело, Словенску граматику, прву књигу штапану ортографијом Вука Караџића, али и друге књиге. И, што Срби у Темишвару посебно наглашавају, Тирол је основао и Прво београдско читалиште (коју годину после темишварског). Хтели смо посебно истаћи део богате традиције културе (и књижевности, имплицитно) Срба у Румунији, без чега се не може анализирати савремена српска књижевност са ових простора данас, ни као целина, а нити у односима са модерном поезијом у Србији, нити са поезијом Васка Попе.

Не смемо никако сметнути с ума да су сви значајни великани српске књижевности везани или биографијом, или службовањем, или школом, или, једноставно, само својим боравком, за Темишвар, Арад, Велики Семиклуш, али и Турн-Северин, Оршаву, Бању Херкулес, Букурешт. Уз Доситеја, Стерију Поповића, Бранка Радичевића, Милоша Црњанског и Душана Васиљева стоје и имена једног Ђуре Јакшића, Војислава Илића, Вељка Петровића, Јована Дучића, Иве Андрића и многих других. Каква је само то плејада великана! И сви су они били и остали у некаквој вези, чудној, нераскидивој са овим нашим просторима и нашим људима. Ко то тврди да књижевна пријатељства између Срба и Румуна почињу тек у овом времену, ближе нама. То је период када се те везе (специјалне) само продубљују и потврђују. Њихови корени сежу много даље.

Универзитетски професор Мирко Живковић о тим румунско-српским везама доноси конкретне примере: „Као што је познато, услед историјских и друштвених промена, у Румунији су се налазили, почев од друге половине осамнаестог века, неки познати југословенски културни радници и писци. Једни су рођени на територији Румуније, други долазе да овде уче, са или без родитеља, неки долазе службено, а највише њих свраћају у пролазу, на дуже или краће време (Доситеј Обрадовић, Јоаким Вујић, Милован Видаковић, Вук Стефановић Караџић, Евстахија Арсић, Сава Текелија, Васа Пелагић, Јован Стерија Поповић, Бранко Радичевић, Ђура Јакшић, Петар Прерадовић, Јаков Игњатовић, Војислав Илић, Вељко Петровић, Милан Ракић, Иво Андрић, Милош Црњански, Прешихов Воранц, Јован Дучић, Тодор Манојловић, Душан Васиљев, Анђелко Костић, Јован Поповић и други). Сви

⁶ Ibidem.

⁷ Ibidem.

су се они, мање-више, саживели са том нашом средином, највише њих са Темишваром и Банатом, али неки и са Букурештом, Турн-Северином, Арад-ом и др.”⁸.

Васко Попа је ценио и стварао вредности, као ретко који српски савремени песник. Зато је и (п)остао „универзитет” генерацијама. Уградивши своје име у темеље српске модерне поезије, српске авангарде у ствари, Попа је био значајан ослонац и српској послератној поезији у Румунији, док смо учили модерно корачање, након свих стега и страпутица ’50-тих година...

Седамдесетих година замерано нам је да смо „исувише херметични, попут Васка Попе”. А нама су, изнад свега, светлиле Попине школице-игре, којима је српска поезија почињала да стиче, по други пут, име и славу у свету. Васко Попа је учествовао у грођењу српског имена и у Темишвару.

Чини се да је српском песнику (и српским песницима) увек бивало теже код куће. Независно да ли се та кућа звала Београд, Нови Сад или Темишвар.

„Осим привржености завичају, код српских песника у Румунији приметилa се снажна везаност за матицу, а нарочито за њену књижевност. На савремене српске песнике у Румунији, велики утицај остварила је поезија Десанке Максимовић, Бранка Миљковића, Васка Попе и Миодрага Павловића и тај утицај допринео је да српски песници у Румунији остану у токовима целокупне српске поезије, те се може рећи да је српско песништво у Румунији подједнако модерно и традиционално, као и песништво у Србији, односно да садржи разноврсност утицаја свих својих песничких узора”⁹, констатације су Слободана Вуксановића.

Говорећи, у једном другом контексту, о овом специфичном и комплексном феномену, значајном поготово за седамдесете и осамдесете (видећемо, касније и за период 1990–1998), Душан Петровић, припремајући антологију српске послератне поезије у Румунији, Златна спирала, на румунском језику, приметиће, истина, из другог угла, повезаност овог песништва са традицијом, помињући истовремено и неколико значајних претходника, без чијих имена ова традиција у Срба из Румуније не би ни имала смисла: „... лирика српског израза у нашој земљи далеко је од спонтаног појављивања, без претходника, дакле, без корена у прошлости – истину говорећи – не нарочито наклоњеној њеном развоју. Не мислимо овде на Доситеја Обрадовића, Бранка Радичевића, Душана Васиљева или Милоша Црњанског, који, рођени или живећи извесно време на банатским просторима, припадају, ипак у целости, југословенској књижевности, већ на покушаје и настојања појединих људи (сељака и свештеника), као што су Живко Дишић, Војислав Паскуловић, Стеван Бешевић, Јоца Огњанов, да створе и понуде овој лирици посебне

⁸ Ibidem, стр. 115.

⁹ Мирко Живковић, Предговор, у: *Нама у аманет*, Критерион, Букурешт, 1991, стр. 5.

оквире, сопствену трибину, статус часописима, што је делимично остварено на страницама листа *Темишварски весник*, или појавом, нажалост, ефемерном, алманаха *Живот*, 1936¹⁰.

Дакле, српска послератна поезија у Румунији није се родила преко ноћи. „Српска савремена књижевност у Румунији (поезија поготово) настала је на темељима једне богате традиције Баната и у духу идеја Доситеја (Обрадовића) и Вука (Ст. Карацића)“¹¹, закључиће Душан Петровић.

За међуратне године везује се и појава алманаха „Живот“ који је светлост дана угледао 1936. Појавили су се само бројеви за 1936. и 1937. годину. „За време другог светског рата, Светомир Рајков, Владимир Чоков и други млади писци из тадашњег периода интензивно пишу, да би се 1952. године појавила прва послератна збирка поезије на српском језику у Румунији, *Песме Славољуба Лалића*“¹², написаће Живко Милин, да би затим констатовао: „Следеће године јавља се прва књига песама Владимира Чокова“¹³.

Следе, затим, друге књиге поезије, прозе и превода на српски језик, да би се 1957. године десио „изузетан догађај за културу и књижевност Срба у Румунији – оснивање, при Темишварској подружници Савеза писаца у Румунији, часописа *Нови живот* (данас *Књижевни живот*)“¹⁴, обавештава нас Живко Милин. Скоро пола века часопис је објављивао и ширио најзначајнија дела српских писаца у Румунији, дакле, и српско послератно песништво са ових простора, истина, у датим условима. Стога је добар део ове књижевности, у том контексту и поезије, платио тежак данак оновременој идеологији. „Добар део свега потврђује припадност песника језику на ком су стихови настајали и народу који се тим језиком служи“¹⁵, забележено је у антологији српске послератне поезије у Румунији *У плавом кругу звезда*.

Тек ће наредна генерација, шездесетих и седамдесетих година, учинити први квалитативни помак у српском савременом песништву у Румунији. Овај је помак остварен, пре свега, на естетском плану, али и језичком и стилском. Имајући могућности да изворно упознају искуства две књижевности – румунске и српске – српски писци из Румуније, истражују, стичу сопствена

¹⁰ Dușan Petrovici, *Spirala de aur: poeți sârbi din România*, traduceri și postfață de Dușan Petrovici, cuvânt înainte de Anghel Dumbrăveanu, Kriterion, București, 1980, p. 219.

¹¹ Слободан Вуксановић, Поетика завичајног, српски песници у Румунији, у: *Песме са границе*, Просвета, Београд, стр. 37.

¹² Живко Милин, Хронологија објављених књига на српскохрватском језику и календар културно-уметничких збивања 1944–1984, у: *Критички огледи*, Критерион, Букурешт, 1984, стр. 223.

¹³ Ibidem.

¹⁴ Ibidem, p. 229.

¹⁵ Славомир Гвозденовић, Уместо предговора, у: *У плавом кругу звезда: српска поезија у Румунији (1945–1990)*, Дневник, Нови Сад, 1990, стр. 6.

искуства, граде сопствене пројекте. Утемељују се полако и сопствени стилови у непосредној близини једног Никите Станескуа, Марина Сорескуа, [тефана Аугустина Дојнаша, Ане Бландијане, или једног Милоша Црњанског, Миодрага Павловића, Бранка Миљковића, Десанке Максимовић, Ивана В. Лалића, Стевана Раичковића, Матије Бећковића. Али, и у непосредној близини, најплоднијих (и најбољих) година једног Васка Попе.

Васко Попа објавио је између 1968–1975. године чак 5 књига поезије: *Споредно небо* (1968), *Усправна земља* (1972), *Вучја со* (1975), *Живо месо* (1975), *Кућа насред друма* (1975), од укупно 9 књига објављених за живота¹⁶.

Авангардизам Васка Попе није остао без одјека. Јован Чолаковић, Жива Поповић, Чедомир Миленовић, Ђока Митјанић, Драга Мирјанић, Иво Мунђан, Влада Барзин и други – генерација седамдесетих и почетка осамдесетих – пажљиво ће пратити нови лирски говор, чији је главни протагониста Васко Попа.

Јован Чолаковић је песник равнице, заљубљен у њене нежности, зачаран њеним исконским лепотама:

„Кад је мој дед садио липу,
мој отац је био дечак.

.....

Сад нема ни липе, ни клупе.

Подигли су тамо зид.

Уза зид се нешто зелени.

- Не гази то сине!

- Зашто, тата?

- То је липа”.

(Липа)¹⁷

Острашћени верник тополе и зеленог из њене крошње јесте Васко Попа:

„Проширују улицу
Преоптерећену саобраћајем
Секу тополе

.....

Једна се топола само затресла

Одолела је гвожђу

.....

Међу окупљеним пролазницима

Стоји и један постарији човек

¹⁶ Ioan Flora, Tabel cronologic în: *Vasco Popa, Câmpia neodihnei, traducere și tabel cronologic de Ioan Flora, prefață de Cornel Ungureanu*, Minerva (B. P. T.), București, 1995, p. XXI.

¹⁷ Јован Чолаковић, *Страх од рукописа*, посмртно издање уредио Стеван Бугарски, Критерион, Букурешт, 1988, стр. 17.

Скида шешир пред тополом
Маше јој кишобраном
И виче из свег грла

Не дај се душо”.
(Пролазник и топола)¹⁸

Далеко од галаме и гужве улица стоје стихови Чедомира Миленовића:
„Тебе нису девојке грлиле,
нити је роса дубоким сном
на твоје кревету спавала.
Мајке су тобом децу плашиле.
Једино си за батине знала”.
(Коприва)¹⁹

Лирски дискурс Васка Попе о једном „сасвим другачијем свету” само потврђује универзалност његовог „универзитета”. Иако удаљени добру деценију, стихови звуче сродно:

„На ивици плочника
На крају света
Жуто око самоће
Слепа стопала
Сабијају му врат
У камени трбух”.
(Маслачак)²⁰

Лирско-медитативни правац који су изабрали припадници прве послератне генерације, Јован Гајер, Славко Веснић, Владимир Чоков, рано преминули Јова Бељац, Славољуб Лалић (оним делом своје поезије који не робује идеолошком), наставиће у својим књигама Жива Поповић и Јован Чолаковић, мањим или већим интензитетом. Медитација и меланхолична иронија главне су карактеристике њихове поезије.

У својим меланхоличним медитацијама, Јован Чолаковић акценат ставља, можда најупечатљивије, на завичајно место, иначе значајну компоненту свих српских песника у Румунији, чини нам се заједничко место у овдашњој српској поезији. Чолаковић је, то смо већ истакли, сваком својом пором, песник банатске равнице, њених непрегледа и узаврелих ћуди:

„Седам храстова стреме ка небу
из корена и испод сводова,
да се споје у родословље,

¹⁸ Васко Попа, *Песме*, Нолит, Београд, 1988, стр. 61.

¹⁹ Чедомир Миленовић, *Капи нежности*, Критерион, Букурешт, 1975, стр. 61.

²⁰ Васко Попа, *нав. дело*, стр. 20.

у стабло родно и после гробова,
и у зачараном кругу
прска дванаестокрака звезда,
да би из ње изникла
ружа ветрова”.
(Родославље)²¹

Небојша Поповић све то можда најбоље појашњава. Забележиће Н. Поповић да је овде „реч о једној посебној визији равнице, о поезији испуњеној чудесном слутњом, о снази земље која је вековима везивала људе уза се тајанственим нитима привржености и љубави”²²:

Венчавају се влати
под олтаром неба плава
уз Сунца благослов
и ћук птица пољских;
сватави -
кићене булке црвених глава,
у њиви златној
од костију праисконских.

Али песма свадбена
песма свадбена
нигде се не чује
све мири;
класови жути под Сунцем тихо руде;
да се и мени једном
богато чудо збуде.
А ја ћу
хлеб бели
са сељацима поделити,
да свако окуси
бела мека хлеба,
па ћу и даље
сиромаштавати
и бити
и стрепети за жетву следећу
испод сумњива неба.
(Пшенична венчања)²³

²¹ Јован Чолаковић, *Страх од рукописа*, посмртно издање уредио Стеван Бугарски, Критерион, Букурешт, 1983, стр. 31.

²² Небојша Поповић, Опсесија равницом, у: „Књижевни осврти, преглед српскохрватске књижевности у Румунији“, Критерион, Букурешт, 1977, стр. 108.

²³ Јован Чолаковић, *Страх од рукописа*, посмртно издање уредио Стеван Бугарски,

У мом дворишту
плугови огладнели.
Моји плугови
плачу за земљом,
њиве се зажелели.

На празнини раоника
пауци мреже исплели.
Моји плугови
плачу за земљом,
бразде се зажелели.

Ићи ћемо сутра на њиву
Код храста, у Рит бели;
нахранићу вас земљом црницом,
плугови моји
огладнели.
(Гладни плугови)²⁴

Рекли смо већ, у непосредној близини Чедомира Миленовића – и генерацијски и песничким искуством – налази се Иво Мунћан, један од најпродуктивнијих српских песника у Румунији. Песник, прозаичар и дечји писац истовремено, Мунћан остаје, пре свега, песник. Ако бисмо изнели суд о Мунћановој поезији у једној синтагми, она би гласила: поезија свакодневног, између анегдотског и аутоиронијског:

„Ја сам ћутао.
Када су најзад завршили посао,
опрали су руке
и рекли ми да сам здрав.
На месту где сви људи имају срце,
ја сам носио жену”.
(Моја болест)²⁵

Иронија и аутоиронија једно су од главних песничких оруђа Васка Попе. Она код песника попримају вишезначје, које опет делује на читаоца многоструко:

„Глава ме већ с коца гледа
Ионако ме нема и нема вас
Појмите ли

Критерион, Букурешт, 1988, стр. 15.

²⁴ Ibidem.

²⁵ Иво Мунћан, *Жетеоци дуге*, Критерион, Букурешт, 1978, стр. 117.

По души их по жижи слаткој
По рогатом месецу на челу
По шарцу у оку
Не би ли нас било
За цветним кључем постојања
На дно мора пасје крви
Без освртања бездушни за мном
Можете ли”.
(Црни Ђорђе)²⁶

Завичајност јесте једна од главних компоненти код српских песника у Румунији.

Завичајни мотиви и игре појављују се као лајтмотиви, постају критеријуми и у поезији Љубице Рајкић и Љубинке Перинац.

О Љубинки Перинац, Слободан Вуксановић записује: „Максимално рационализовани стихови Љубинке Перинац препуни су симболизоване емотивности која се (као и у поезији Славомира Гвозденовића) напаја из камена родног тла. И када пева о нигдини (тако је насловљена и њена збирка песама), њени стихови зраче сазнањем да преци и завичај јесу ослонац и у најтежим лутањима кроз интиму”²⁷:

„Зајесениле су
траве над тишином
недељног одела.
Име је задивило бога
у презимену
и храсту”.
(Перунски пасош за нигдину)²⁸

Рационалност стихова, рекли бисмо, и иронија, приближавају младу песникињу на фин начин Васку Попи и његовим рационалним језичким подухватима. Не знамо колико је песникиња вешта у „брисању” андрићевском, али је сигурно „шкрта” на речима. А то може бити, што да не, и у поезији велика вештина.

То је Љубинка Перинац – трагом Магде Исанос и Весне Парун. „Са кратким стихом, рационалним, пре свега, речима са светлом подлогом... до сржи семена”²⁹, сажима своју критичку мисао Љубиша Ћидић.

²⁶ Васко Попа, *нав. дело*, стр. 141.

²⁷ Слободан Вуксановић, *нав. дело*, стр. 50.

²⁸ Љубинка Перинац, Власта Младеновић, *Закарпатско умиљеније (трагом Весне Парун и Радомира Андрића)*, Апостроф–Београд, Багдала–Крушевац, 1994, стр. 37.

²⁹ Љубиша Ћидић, На српско-румунском путу свиле, у: *Љубинка Перинац, Власта Младеновић, Закарпатско умиљеније*, Апостроф–Београд, Багдала–Крушевац, 1994, стр. 49.

Између Магде Исанос и Весне Парун, иронијом блиском Васку Попи, Љубинка Перинац остаје засебно искуство српске поезије у Румунији.

Засебно искуство, у непосредној близини Љубинке Перинац, доживљава и Љубица Рајкић. Завичајни мотиви и приближавају највише две песникиње. Тражиће неко код Љубице Рајкић женску нежност, меланхолику у стиху, речи које дрхте пред иконом мајке. А наћи ће много горчине између муња и громава који нас шибају „тишином српске речи“:

„Жена под кошуљом
безбожнике
спаја са муњом”.
(Жена под кошуљом)³⁰

Песникиња изговара понекад стихове стиснутих вилица и зуба:

„Ић
је корен наше крви”.
(Ић – тестамент)³¹

„Постоје и песме Љубице Рајкић у којима се препознаје потреба да се именује властито порекло, да се на директан начин исказе припадност”³², тврди Слободан Вуксановић.

Са ништа мање „тишине” нису изговорени ни поједини стихови Васка Попе:

„Поглед би ми
У прашину закопали
Ружу осмеха
Са усана ишчупали”.
(Браним)³³

Овим песникињама срећно се придуржују Мирослав Росић, Благоје Чоботин, Миладин Симоновић и Симонида Бугарски, а одмах уз њих, јесу и најмлађи постмодернисти српске поезије у Румунији у правом смислу речи, Борко Илин, Зоран Вуксановић, Горан Мракић, Предраг Деспотовић и други. О њиховом песничком искуству тек ће се говорити.

То је, уједно, и најмлађа, пета генерација српских послератних песника у Румунији. Рекли смо већ, постмодернистичка у сваком погледу. Ове две најмлађе генерације учиниле су у последњој деценији овога века значајне естетске помаке у српској поезији у Румунији. Млади, на свој начин повеза-

³⁰ Љубица Рајкић, Тишина пред српску реч, Дечије новине, Горњи Милановац, 1990, стр. 51.

³¹ Ibidem, p. 10.

³² Слободан Вуксановић, *нав. дело*, стр. 53.

³³ Васко Попа, *нав. дело*, стр. 225.

ни са матицом, откривају и свог Васка Попу у њој. Тешко је говорити овде о блискостима, утицајима и учењу. Млади су, у то смо сигурни, открили сопствени „амфитеатар” тог великог универзитета – „Универзитета Васка Попе”. Иако не увек у директној вези са поетским изразом и стилем Васка Попе, поезија две најмлађе генерације следила је неке своје токове, градећи сопствене стилове на искуствима српске и румунске поезије, али и светске. Заиста сопствено искуство на релацији: традиција–постмодернизам. А зар није на једном месту квалификован глас Гојка Тешића закључио научно (и песнички узвишено) о Васку Попи: „први српски постмодерниста”³⁴.

Литература

- Вуксановић, 1994: Слободан Вуксановић, *Бицикл Милоша Црњанског: српско-песничтво у Румунији*. Смедеревска Паланка: Центар за културу ДЕУС.
- Вуксановић, 1994: Слободан Вуксановић, *Поетика завичајног, српски песници у Румунији, у: Песме са границе*. Београд: Просвета.
- Гвозденовић, 1990: Славомир Гвозденовић, Уместо предговора, у: *У плавом кругу звезда: српска поезија у Румунији (1945-1990)*. Нови Сад: Дневник.
- Ђидић, 1994: Љубиша Ђидић, На српско-румунском путу свиле, у: *Љубинка Перинац, Власта Младеновић, Закарпатско умиљеније*. Београд: Апостроф, Крушевац: Багдала.
- Живковић, 1991: Мирко Живковић, Предговор, у: *Нама у аманет*. Букурешт: Критерион, стр. 5.
- Костић, 1940: Прота Слободан Костић, *Срби у румунском Банату*. Темишвар: Штампарија “Дојна”.
- Миленовић, 1975: Чедомир Миленовић, *Капи нежности*. Букурешт: Критерион.
- Милин, 1984: Живко Милин, Хронологија објављених књига на српскохрватском језику и календар културно-уметничких збивања 1944-1984, у: *Критички огледи*. Букурешт: Критерион,
- Мунћан, 1978: Иво Мунћан, *Жетеоци дуге*. Букурешт: Критерион.
- Перинац-Младеновић, 1994: Љубинка Перинац, Власта Младеновић, *Закарпатско умиљеније (трагом Весне Парун и Радомира Андрића)*. Београд: Апостроф, Крушевац: Багдала.
- Петровић, 1980: Dušan Petrovici, *Spirala de aur: poeți sârbi din România, traduceri și postfață de Dušan Petrovici, cuvânt înainte de Anghel Dumbrăveanu*. București: Kriterion.
- Попа, 1988: Васко Попа, *Песме*. Београд: Нолит.
- Поповић, 1977: Небојша Поповић, Опсесија равницом, у: *Књижевни осврти, преглед српскохрватске књижевности у Румунији*. Букурешт: Критерион.

³⁴ Гојко Тешић, *нав. дело*, стр. 1.

- Рајкић, 1990: Љубица Рајкић, Тишина пред српску реч, у: *Дечије новине*. Горњи Милановац.
- Тешић, 1994: Гојко Тешић, *Књижевне новине*. Београд: Универзитет Васко Попа, 15.09/1994.
- Флора, 1995: Ioan Flora, *Tabel cronologic în: Vasco Popa, Câmpia neodihnei, traducere și tabel cronologic de Ioan Flora*, prefață de Cornel Ungureanu. București: Minerva (B. P. T.),
- Церовић, 1991: Др Љубивоје Церовић, *Срби у Румунији*. Нови Сад: Мисао.
- Чолаковић, 1988: Јован Чолаковић, *Страх од рукописа* (посмртно издање уредио Стеван Бугарски). Букурешт: Критерион.

Славомир Гвозденовић

СЕРБСКАЯ ПОЭЗИЯ В РУМЫНИИ И ЕЕ ОТНОШЕНИЯ С СОВРЕМЕННОЙ ПОЭЗИЕЙ В СЕРБИИ, ОСОБЕННО С ПОЭЗИЕЙ ВАСКО ПОПА

(Резюме)

Васко Попа связал небесной нитью языка традицию с современностью, осуществив коренной сдвиг в сербской послевоенной поэзии, осмыслив для поэтического выражения новые содержания и значения.

Не надо поэтому удивляться, что такой „Университет“ разлил часть своего света и на творчество сербских поэтов в Румынии и румынских в Сербии.

Нет собственно ни одного поколения сербских поэтов в Румынии, к которому, так или иначе, не прикоснулась „тень“ этого света, при котором в Тимишоаре (и в окрестностях) и сами учились.

Васко Попа уважал и творил ценности, как редко кто из современных сербских поэтов. Поэтому он и (о)стал(ся) „университетом“ для поколений. Вложив свое имя в основания современной поэзии, вернее сербского авангарда, Попа представлял собой значительную опору и для сербской послевоенной поэзии в Румынии, пока мы учились шагать, после всех притеснений и смут 50-х годов...

В 70-х нас обвиняли в том, что мы „слишком герметичны, наподобие Васко Попа“. А нам больше всего светились школы-игры, которыми сербская поэзия начинала добиваться, уже второй раз, имени и славы в мире.

Кажется, сербскому поэту (и сербским поэтам) всегда было труднее у себя дома. Независимо от того называли ли этот дом Белградом, Нови Садом или Тимишоарой.

Ключевые слова: Васко Попа, современная поэзия, Тимишоара, Белград, университет, авангард, поэт, новая концепция, имя, мир.

